

מקור המאמר בזהר פרשת בהר דף קי ע"ב קיא ע"א
צדקה מצלת ממות

רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִילִי בְּאַרְחָא, פִּגְעוּ
בְּהֵוּא טוֹרָא, אֲשַׁפְּחוּ תְּרֵי גַבְרֵי דְהוּוּ אֲזִילִי,
אֲדִהְכִי חָמוּ חַד בַּר נָשׁ דְּהָוָה אֲתִי, וְאָמַר לוֹן,
בְּמָטוּ מַצִּיכּוּ, הָבוּ לִי מְזוּנָא פְּתָא דְנֶהְמָא, דְּהֵנִי
תְּרִין יוֹמִין דְּתַעֲיָנָא בְּמַדְבְּרָא, וְלֹא אֶכְלָנָא מְדִי.
אֲשַׁתְּמִיט חַד מֵאֵינוֹן תְּרֵי גַבְרֵי, וְאַפִּיק מְזוּנִיָּה
דְּאִיהוּ אֵיִיתִי לְאַוֶּרְחָא, וַיְהִיב לִיָּהּ, וְאָכִיל וְאַשְׁקִי
לִיָּהּ. אָמַר לִיָּהּ חֲבֵרִיָּהּ, מַה תַּעֲבִיד מִן מְזוּנָא, דְּהָא
אֲנָא דִּידִי אֶכְלָנָא. אָמַר לִיָּהּ, וּמַה עָלִי דִידְךָ, אֲנָא
אֲזִיל, יְתִיב גַּבִּיָּהּ הֵהוּא מְסַכְּנָא, עַד דְּאֶכְל כָּל מַה
דְּהָוָה גַּבִּיָּהּ, וְהֵהוּא נֶהְמָא דְאַשְׁתָּאֵר, יְהִיב לִיָּהּ
לְאַוֶּרְחָא, וְאֲזִיל לִיָּהּ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, לָא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְמִלָּה
דָּא יִתְעַבֵּיד עַל יְדוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹסִי דִילְמָא
דִּינָא אֲתַגְזֹר עַל הֵהוּא בַר נָשׁ, וּבְעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְזַמְנָא קַמִּיָּהּ הָאִי, בְּגִין לְשִׁזְבָּא לִיָּהּ. עַד דְּהוּוּ
אֲזִילִי, לָאָה הֵהוּא גַבְרָא בְּאַוֶּרְחָא, אָמַר לִיָּהּ
חֲבֵרִיָּהּ, וְלֹא ^(דף קר"א ע"א) אֲמִינָא לָךְ דְּלֹא תִתֵּן נֶהְמָא

זֶה פְּדִי לְהַצִּילוֹ. בְּעוֹד שֶׁהִלְכוּ, הִתְעַיַף אוֹתוֹ אִישׁ בְּדֶרֶךְ. לָךְ שְׂלֹא תִתֵּן לָחֶם לְאַחֵר? אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי, הֲרִי מְזוּן עֲמָנּוּ, נִתֵּן לוֹ לְאֶכְל.

רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, פִּגְעוּ בְּאוֹתוֹ
הַר, מְצָאוּ שְׁנֵי גַבְרִים שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים. בֵּין כֶּף רָאוּ אִישׁ
אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא, וְאָמַר לָהֶם:
בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, תָּנוּ לִי מְזוּן
פֶּת לָחֶם, שֶׁשְׁנֵי יָמִים אֵלֶּה
שִׁתְּעִיתִי בְּמַדְבָּר וְלֹא אֶכְלָתִי
דָּבָר. נִשְׁמַט אֶחָד מֵאוֹתָם שְׁנֵי
גַבְרִים, וְהוֹצִיא מְזוּנוֹ שֶׁהוּא
הֵבִיא לְדֶרֶךְ, וְנָתַן לוֹ וְהֵאָכִיל
וְהִשְׁקָה אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ:
מַה תַּעֲשֶׂה עִם הַמְּזוּן, שֶׁהָרִי
אֲנִי אֶת שְׁלִי אֲנִי אוֹכֵל? אָמַר
לוֹ: וּמַה עַל שְׁלֶךְ אֲנִי הוֹלֵךְ?
יֵשֵׁב אֶצְלוֹ אוֹתוֹ עָנִי, עַד
שֶׁאֶכֶל כָּל מַה שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ,
וְאוֹתוֹ לָחֶם שֶׁנִּשְׁאַר נָתַן לוֹ
לְדֶרֶךְ, וְהִלֵּךְ לוֹ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, לֹא רָצָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁדָּבָר
זֶה יַעֲשֶׂה עַל יְדִינּוּ. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, אוֹלֵי נִגְזֹר דִּין עַל
אוֹתוֹ אִישׁ, וְרָצָה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַזְמִין לְפָנָיו אֶת
אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: וְלֹא אָמַרְתִּי
לָךְ שְׂלֹא תִתֵּן לָחֶם לְאַחֵר? אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי, הֲרִי מְזוּן עֲמָנּוּ, נִתֵּן לוֹ לְאֶכְל.

אמר רבי יוסי, התרצה להוציא ממנו את הזכות? גלף ונראה, שהרי בודאי בצורת פניו של זה, הדפוס של המות נאחז, ורצה הקדוש ברוך הוא לזמן זכותו כדי להצילו.

בין כך ישב אותו האיש וישן תחת אילן אחד, וחברו התרחק ממנו וישב בדרך אחרת. אמר רבי יוסי לרבי חייא, כעת נשב ונראה, שודאי הקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס. קמו וחכו. בין כך ראו צורה אחת של שלהבות עומדת לפניו. אמר רבי חייא, אוי על אותו האיש, שעכשו ימות. אמר רבי יוסי, אשרי אותו האיש, שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס. בין כך ירד מאילן אחד נחש אחד ורצה להרגו. קמה אותה צורה עליו והרגתו. סובבה הצורה בראשה, והלכה לה.

אמר רבי יוסי, ולא אמרתי לך שהקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס, ולא תוציא זכותו ממנו? בין כך התעורר אותו האיש, וקם והלך לו. אחזו בו רבי חייא ורבי יוסי, ונתנו לו לאכל. אחר שאכל, הראו לו הנס שהרחיש לו הקדוש ברוך הוא.

לאחרא. אמר רבי חייא לרבי יוסי, הא מזונא גבן ניתב ליה למיכל. אמר רבי יוסי תבעי למופק מניה זכותא, נזיל ונחמי, דהא ודאי בקפטורי דדא טפסא דמותא אתאחיד, ובקא קדשא בריך הוא לזמנא זכותיה, בגין לשזביה.

אדהכי, יתיב ההוא בר נש, ונאים תחות חד אילנא, וחבריה אתרחיק מניה, ויתיב בדרך אחרא. אמר רבי יוסי לרבי חייא, השתא ניתב ונחמי, דודאי קדשא בריך הוא בעי למרחש ליה ניסא, קמו ואוריכו. אדהכי חמו חד טיפסא בשלהובי קאים גביה. אמר רבי חייא, ווי על ההוא בר נש, דהשתא ימות. אמר רבי יוסי, זכאה ההוא בר נש, דקודשא בריך הוא ירחיש ליה ניסא. אדהכי נחת מאילנא חד חויא, ובקא למקטליה. קם ההוא טפסא עליה וקטליה. קסטר ברישיה טפסא, ואזל ליה.

אמר רבי יוסי, ולא אמינא לך דקודשא בריך הוא בקא למרחש ליה ניסא, ולא תיפוק זכותיה מניה. אדהכי אתער ההוא בר נש, וקם ואזיל ליה. אחידו ביה רבי חייא ורבי יוסי, ויהבו ליה למיכל. פתר דאכל, אחויאו ליה ניסא דרחיש ליה קדשא בריך הוא.

אחר שאכל, הראו לו הנס שהרחיש לו הקדוש ברוך הוא.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים לז)
 בְּטַח בַּה' וַעֲשֵׂה טוֹב שְׁכֵן
 אֶרֶץ וְרַעַה אַמוּנָה. אֲשֶׁר־י
 חִלְקוּ שֶׁל הָאִישׁ שֶׁעוֹשֶׂה טוֹב
 מִשְׁלוֹ, שְׁהָרִי מְעוֹרֵר טוֹב עִם
 כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְמָה?
 שְׁכַשְׁצָדָקָה
 מִתְעוֹרֶרֶת, הוּא טוֹב, אִז
 מִתְעוֹרֵר אֵל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
 וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי י) וְצָדָקָה
 תַצִּיל מִמּוֹת. מָה הַטַּעַם?
 מִשׁוּם שֶׁצָּדָקָה הִיא עֵץ
 הַחַיִּים, וּמִתְעוֹרֶרֶת עַל אוֹתוֹ
 עֵץ הַמּוֹת, וְלוֹקַח אוֹתָם
 שְׁאֲחוּזִים בּוֹ וּמַצִּילֵם מִהַמּוֹת.
 מִי גָרַם לְאוֹתוֹ עֵץ חַיִּים
 שִׁיתְעוֹרֵר לָזֶה? הֲוֵה אוֹמֵר,

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים לז)
 בְּטַח בְּיְי' וַעֲשֵׂה טוֹב
 שְׁכֵן אֶרֶץ וְרַעַה אַמוּנָה, וּכְפָאָה חוֹלְקוּהָ דְבַר
 נֶשׁ דְּעֶבִיד טוֹב מְדִידִיהָ, דְּהָא אֲתַעַר טוֹב בְּכַנְסַת
 יִשְׂרָאֵל. וּבְמָה. בְּצָדָקָה. דְּכִד אֲתַעַר צָדָקָה, הוּא
 טוֹב כְּדִין אֲתַעַר לְגַבֵּי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא כְּתִיב
 (משלי י) וְצָדָקָה תַצִּיל מִמּוֹת. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין
 דְּצָדָקָה אֵילָנָא דְחַיִּי הוּא, וְאֲתַעַר עַל הַהוּא אֵילָנָא
 דְּמוֹתָא, וְנָטִיל אֵינּוֹן דְּאֲחִידֵן בֵּיהּ, וְשׂוֹיב לֹון מִן
 מוֹתָא. מָאִן גָּרִים לְהַהוּא אֵילָנָא דְחַיִּי דְאֲתַעַר
 לְהָאִי, הֵוִי אֵימָא הַהִיא צָדָקָה דְאִיהוּ עֶבִיד,
 כְּבִיכּוֹל הוּא עֶבִיד לֵיהּ לְעֵילָא, כְּמָה דְאִתְּ
 אָמַר (תהלים קי) עוֹשֶׂה צָדָקָה בְּכָל יְעַת. וְהָא אֲתַמַּר.

אוֹתָהּ צָדָקָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, כְּבִיכּוֹל הוּא עֹשֶׂה אוֹתוֹ לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קו) עֹשֶׂה צָדָקָה
 צָדָקָה בְּכָל יְעַת. וְהָרִי נִתְבַּאֵר.

סֵפֶר אוֹר הַזֶּהָר (עמוד 264)

וְהַלְמוּד יִהְיֶה עַל כּוֹנֵה לְהַשִּׁיג עֲרֵבוֹת נַעַם זֵו הַשְּׂכִינָה וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לֹא—לְעֵלּוֹן עַל יְדֵי לְמוּד
 זֶה, וְתַשִּׁיג יוֹתֵר מִמִּלְאֲכֵי עֵלּוֹן עַל יְדֵי הַכְּנַעְנָה. אֲבָל אֵל תְּדַמּוּ בְּנַפְשְׁכֶם חֲלִילָה וְחֲלִילָה שֶׁתַּשִּׁיגוּ אֵיזָה
 מַהוּת בְּעֵנִינִים נִסְתָּרִים כְּאַלְהָה, חֲלִילָה, אִף שְׂרָפֵי חַיּוֹת הַקִּדְשׁ וּמִשָּׁה רַבִּינוּ לֹא הַשִּׁיג מַהוּת עֵנִינֵי
 הַסְּפִירוֹת, עַן בְּזֶהָר רְקִי"ע.

וְאֵל יִפְתּוּד, בְּנֵי חֲבִיבֵי, רַמִּי הַקּוֹמָה קְרוּאֵי הַשְּׂאוּל הַאוֹמְרִים וּמְדַמִּים בְּנַפְשָׁם כִּי שָׁם בְּמִקּוֹם הַנֶּאֱצִלִים
 הָעֵלּוֹנִים יֵשׁ שׁוּם תְּפִיסָה בְּמַחְשְׁבָה לְהַשִּׁיג דְרָךְ יְחוּדִים וּמַהוּתֵן מְרָאוֹת וּגְוִנִים, דַּע, בְּנֵי, שְׁעֵבֵר עַל
 נַפְשָׁם מִים הַיּוֹדוּנִים דְּבִרּוּ דְבָרִים אֲשֶׁר לֹא בֵן עַל אֲדוּנֵי הָאֲדוּנִים, כִּי אֵין שָׁם לֹא מְרָאָה וְלֹא גּוֹן וְלֹא
 תְּפִיסָה בְּמַחְשְׁבָה בְּעוֹדוֹ מְלַבֵּשׁ בְּגוּף הָאֲרוּר הַזֶּה לְבוּשׁ עֲכוּר בְּשֵׁם מַהוּת בְּעֵנִינִים כְּאַלְהָה, רוּאָה וְאֵינוֹ
 נְרָאָה, מִתְנַאֵה עַל כָּל גְּאִים וּמִשְׁרָה שְׂכִינְתּוֹ עַל דְּבָא וְרוּחַ נִשְׁבְּרָה לֵב נִשְׁבֵּר כְּאֵין מִמֶּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר לְמָה אֶלְמֵד לִיגַע עֲצָמֵי אַחַר שְׁסוּף כָּל סוּף אֵינוֹ יְדוּעַ לִי שׁוּם עֵנִין וְשׁוּם תְּפִיסָה, אֵל תֹּאמַר
 כְּדָ, אִף שְׂאֵינוֹ יְדוּעַ לָךְ מַהוּת, אֲבָל יְדוּעַ לָךְ מְצִיאוֹתָם שֵׁישׁ מְצִיאוֹת אֲוֹרוֹת, וּכְשֶׁאֲתָה לְוִמֵד וּמְכוּן
 בְּעֵנִינִים אֵלוֹ, נִתְעוֹרֵר לְמַעֲשֵׂה מְצִיאוֹת אֵלוֹ עֵנִינִים, וּמִשָּׁם נִשְׁפָּע עֲלֶיךָ אוֹר מִתּוֹק לְהַסִּיר מִמֶּךָ כָּל
 בַּחֲנוּף רַע, וְתֹאִיר נַפְשְׁךָ בְּמַעֲלוֹת רְמוֹת בְּעֲרֵבוֹת יְדִידוֹת הַתּוֹרָה מִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּח צוּף, וּבְלִבְךָ
 שִׁיחִיהָ כְּכּוֹנֵה טְהוֹרָה בְּלֵב נִכְנַע לֵב אֲמַת בְּלֵי כּוֹנֵנוֹת בְּלִתֵּי רְצוּיוֹת שֶׁל שְׁטוּתִים, וְדִי בְּזֶה.

וְזֶהוּ אֵיזָהוּ חֶכֶם, וְלֹא נָבֵל, הַלּוֹמֵד מִכָּל צְדִיק, אוֹר זְרוּעַ לְצְדִיק סוּדוֹת וְרִזִּין דְּאוֹרִיתָא.

(נִצְרַח חֶסֶד עַל מִסְכַּת אַבוֹת פָּרָק ד' מִשְׁנָה א')